

SUV QIRQQULOĞI (ARTEMIA) HAQIDA UMUMIY TUSHUNCHA, TARQALISHI VA TARAQQIYOTI

Sayfutdinova Yorqinoy Yasharbek qizi

ADPI Biologiya yo'nalishi 201 - guruh talabasi

Tojiboyev Murodali Umaraliyevich

Ilmiy rahbar

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14214479>

Annotatsiya. Suv qirqqullog'lari ko'plab o'simlik va hayvon turlarining yashash joyi bo'lib, oziq zanjirining muhim qismlarini tashkil qiladi. Tuproqning yuqori unumdorligi, suvning tabiiy ravishda filtrlash va saqlash qobiliyati bilan birgalikda, qirqqullog'lar insonlar uchun qishloq xo'jaligi, baliqchilik va boshqa tabiiy resurslardan foydalanish imkonini beradi.

Аннотация: Водно-болотные угодья являются средой обитания для многих видов растений и животных и составляют важную часть пищевой цепи. Высокое плодородие почвы в сочетании со способностью естественным образом фильтровать и хранить воду позволяет людям использовать сельское хозяйство, рыболовство и другие природные ресурсы.

Annotation: Wetlands are habitats for many plant and animal species and form important parts of the food chain. The high fertility of the soil, combined with the ability to naturally filter and store water, enable humans to use agriculture, fisheries and other natural resources.

Kalit so'zlar: Artemiya, daryo, ko'l, tropik, subtropik, ekologik omil, oziq-zanjir, geografik hudud, ekotizm,

Key words: Artemia, river, lake, tropical, subtropical, ecological factor, food chain, geographical area, ecotism,

Ключевые слова: артемия, река, озеро, тропики, субтропики, экологический фактор, пищевая цепь, географическая зона, экотизм.

Suv qirqqullog'i – bu daryolar, ko'llar yoki boshqa suv havzalari yaqinida joylashgan joylarda suv sathining ko'tarilishi va toshqin paytida yer yuzida suv oqishi natijasida hosil bo'lgan geografik hudud. Qirqqullog'lar odatda suvning ko'tarilib-pasayishiga bog'liq ravishda o'zgarib turadi. Ekologik ahamiyati: Suv qirqqullog'lari o'ziga xos ekotizimlar hisoblanadi, chunki ular ko'plab o'simlik va hayvon turlarining yashash joyidir. Bu hududlar biologik xilma-xillikni saqlashda muhim rol o'ynaydi va oziq zanjirining muhim bo'g'inlarini tashkil qiladi. Qirqqullog'larning turlari: Suv qirqqullog'lari daryo qirg'oqlari, ko'l qirg'oqlari yoki botqoqlik kabi joylarda shakllanishi mumkin. Har bir tur o'ziga xos landshaft va ekologik sharoitlar bilan ajralib turadi.[1]

Suv Qirqquloği (Artemia)— sho'r va tuzli suv havzalarida yashovchi kichik suvo'tlar turkumi, ularning eng mashhur turi Artemiya sanaladi. Bu organizmlar mikroorganizmlar va planktonlarni oziq-ovqat sifatida iste'mol qilib, o'zlarining ekosistemalarida oziq-ovqat zanjirining muhim qismi hisoblanadi. Artemia ko'plab biologik va ekologik tadqiqotlarda, shuningdek akvakultura va hayvonlar biologiyasi sohalarida model organizm sifatida qo'llaniladi. Artemiya juda yuqori moslashuvchanlikka ega bo'lib, ular sho'r va tuzli suv sharoitlariga moslashgan. Ularning tuxumlari ekstremal sharoitlarga chidamli bo'lib, uzoq vaqt davomida tirik qolishi mumkin. Tarqalishi: Artemiya butun dunyo bo'ylab, asosan tropik

va subtropik mintaqalarda keng tarqalgan. Ular tabiiy ravishda sho'r va tuzli suv havzalarida, tuzli ko'llar, lagunalar, va ba'zi tuzdan boy bo'lgan daryo suvlari kabi joylarda uchraydi. Ular ayrim o'zgaruvchan iqlim sharoitlariga ham moslashgan va bu ularning keng tarqalishini ta'minlaydi.[1,2]

Sho'r va tuzli suv muhitlarida boshqa suvo'tlarga nisbatan ularning ko'proq turli ekologik sharoitlarga moslashish qobiliyati mavjud Taraqqiyoti: Artemia hayot sikli juda qiziqarli va murakkab. Ularning tuxumlari cysta deb ataladi, bu tuxumlar o'zgaruvchan sharoitlarga chidamli bo'lib, uzoq vaqt davomida qurib qolishi mumkin. Bu tuxumlar suyuqlikka qaytganda, tezda yangi hayot shaklini, ya'ni nauplius deb ataluvchi bosqichni ishlab chiqaradi. Nauplius bosqichidan so'ng, Artemia o'sib, to'liq rivojlangan qirqquloqqa aylanadi. Bu davrda ular sho'r suvda erkin suzib yurishadi va planktonni yutishadi. Artemia turli sharoitlarda o'zgarishi va moslashish imkoniyatiga ega, bu ularni hayotning o'zgaruvchan va ekstremal sharoitlariga chidamli qiladi.[1,3].

Ekologik va Iqtisodiy Ahamiyati: Ekologik roli: Artemia ekologik tizimda muhim rol o'ynaydi, chunki ular planktonlarni iste'mol qilib, boshqa baliqlar, qushlar va boshqa hayvonlar uchun oziq-ovqat manbai bo'lib xizmat qiladi. Shu bilan birga, Artemia boshqa organizmlar bilan birga sho'r suv ekosistemalarining muvozanatini saqlashga yordam beradi. Akvakultura sanoatidagi o'rni: Artemia baliqlarni, xususan, yirik baliqlarni va akvarium hayvonlarini boqish uchun oziq-ovqat sifatida ishlatiladi. Artemianing kichik shakllari (naupliuslar) baliqlarning boshlang'ich rivojlanish bosqichida, ayniqsa, akvakultura sohasida muhim oziq-ovqat manbai bo'lib xizmat qiladi. Laboratoriya tadqiqotlari: Artemia ko'plab ilmiy tadqiqotlarda, jumladan, biologiya, ekologiya va toksikologiya sohalarida model organizm sifatida ishlatiladi. Ular muhitga qo'shilgan zaharli moddalar ta'sirini o'rganish uchun ham qo'llaniladi. Tuxumlarning Qobiliyati va Tarqalishi: Artemia tuxumlari juda chidamli bo'lib, ular quruqlik sharoitida yillar davomida hayotga qodir bo'lishi mumkin. Shu sababli, Artemia tuxumlari tashqariga tarqalishda ham muhim rol o'ynaydi va yangi joylarga osonlikcha ko'chib o'tishi mumkin. Bu tuxumlar o'zining mustahkam qobig'i va stressga chidamliligi tufayli ko'plab muhit sharoitlariga moslashish imkoniyatiga ega bo'ladi. [4,5]

Artemia — sho'r va tuzli suv havzalarida yashovchi muhim organizm bo'lib, uning ekologik va iqtisodiy ahamiyati juda katta. Ularning hayot tsikli, tuxumlari va o'zgaruvchan sharoitlarga moslashish qobiliyati, ularni global ekosistemalarda muhim o'rin egallovchi organizmga aylantiradi. Artemia akvakultura va ilmiy tadqiqotlar sohasida keng qo'llanilib, ekologik va iqtisodiy qiymatga ega bo'ladi.[2,3,5]

References:

1. O'E.Xo'janazarov, X.Mavlonov, J.S.Sadinov. "Botanika o'simliklar sistematikasi" Toshkent "Innovatsiya-Ziyo" 2022.
2. M.I.Ikromov, X.N. Normurodov, A.S. Yuldashev. "Botanika" Toshkent "O'zbekiston" 2002.
3. S.Mustafayev, O'.Ahmedov. Botanika – T: "O'zbekiston", 2006
4. SH.Tojiboyev. O'simliklar sistematikasi. -T.: 1990.
5. O'.Pratov, A.S.To'xtayev, F.O'.Azimova, I.Z.Saparboyev, M.T.Umaraliyeva. Biologiya (botanika 6-sinf darslik) Toshkent- "O'zbekiston", 2017.